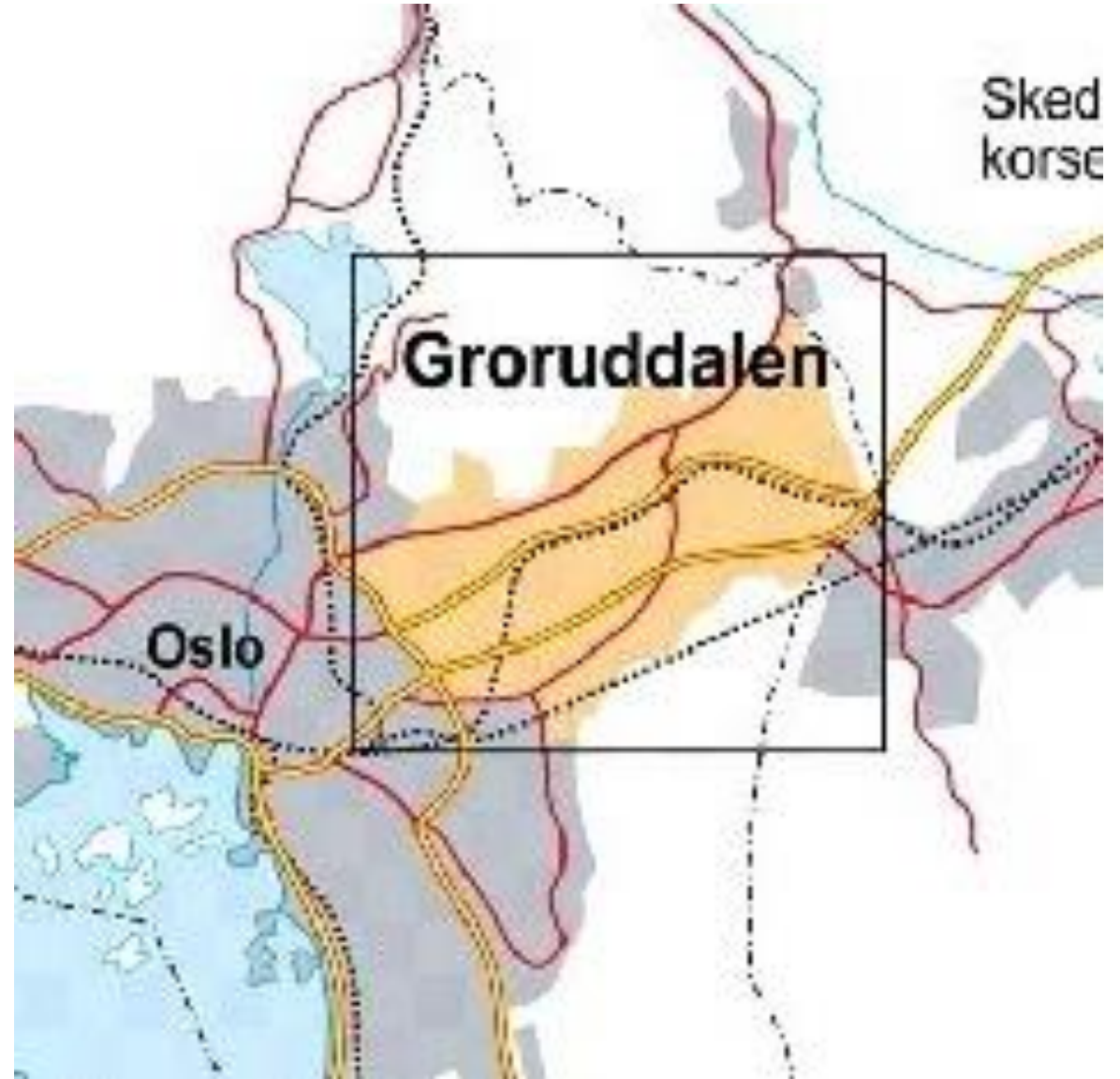

GRORUDDALEN

– Oslo øst

DET VAR EN GANG...

«Goruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire»

- visjonen og «snøballmetoden», forankring og oppfølging.

v/Astrid Kjellevold og Rita Gundersen,
Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Goruddalen

(Naturvernforbundet i Goruddalen, Goruddalen
Miljøforum, Akers avis Goruddalen)

NETTVERK SAMARBEID

GLOBAL KUNNSKAP

Groruddalen GøM Miljøforum

Bydel Stovner

Østmarkas Venner

Naturvernforbundet
i Groruddalen

Bydel Alna

Furuset vel

°CICERO
Senter for klimaforskning

FRA GRÅTT —

TIL GRØNT

En spirende dal –
strategi for urban
dyrking i Groruddalen

SNØBALLER SOM RULLER...

DYRKING

- Parseller/andelslag ✓
- Skolehager ✓ ➔
- Humbleblokka ✓ ➔
- Humlegater ✓ ➔
- Takhager ✓ ➔
- Dyrkekurs ✓ ➔
- Grønne kafeer ✓ ➔
- Plenprosjekter ➔
- Blomsterenger ✓ ➔

SØPPEL&SKROT

- Busseminar «skrot til spire» ✓
- Villfyllinger ble sykkelvei ✓
- Den store Groruddalsrusken ✓ ➔
- Rydding elvelangs ✓ ➔
- Snus & sneipfritt nabolag ✓ ➔
- Fb: «Plukk søppel..» ✓ ➔
- Spørløs ferdsel ✓

VERN

- Gammelskog ➔
- Nærskoger ➔
- Grøntområder ➔
- Artsmangfold ➔
- Blågrønne drag ➔
- Trær i borettslag ✓ ➔
- Bredtvetskogen ✓ ➔
- Gjelleråsmarka ➔
- Grefsenkleiva ➔

Humlegata på Furuset

Takhagen på Furuset IF

Den store GroruddalsRusken

GRØNN FESTIVAL

PANELSAMTALE MED
TROSAMFUNN

Vi verver og kurser
humleambassadører –
med Natur vgs, La Humla Suse
og grønne midler fra bydel Alna

Ambulerende grønne nabolagskafeer

BLOMSTERENG – HVORDAN?

Lyst til å dyrke insektvennlige vekster?
Omskape plen til blomstereng?

Gro Hilde Jacobsen, rådgiver innen urbant landbruk og biologisk mangfold fra Bymiljøetatens Klima- og miljøavdeling, innleder om hvordan vi går fram for å få til en vellykket blomstereng - og hvordan vi kan sanke frø i nærområdet.

Det blir god anledning til å stille spørsmål og utveksle erfaringer. Om du kan litt eller ingenting, her kan du inspireres og lære!

Deltakerne oppfordres til å ta med villblomster med modne frø. Vi bretter frøkonvolutter og deler frø så langt vi rekker.

Det blir enkel servering. Ta med (suppe-)kopp, asjett og bestikk. Kom gjerne en halvtime før hvis du vil kikke rundt i drivhuset og hjelpe til med litt praktisk.

Påmelding innen 15. september til:
Astrid Kjellevold pioner8@frisurf.no tlf 41 32 39 69

«Grønne nabolagskaféer» er et prosjekt som startet i Vålerenga bydelshus med støtte fra Grønne midler i bydel Gamle Oslo og Oslo europeisk miljøhovedstad 2019, se https://www.facebook.com/Grønne-nabolagskaféer-345679949357658/?epa=SEARCH_BOX Naturvernforbundet i Groruddalen tar nå «Grønne nabolagskaféer» videre:

Vårt mål er å skape grønne nabolag i hele Groruddalen ved å inspirere til nye grønne prosjekter og danne nettverk mellom enkeltpersoner, organisasjoner og bydelene. Bli med du også!

Andelseier i Enga parselhage?

Har du lyst til å bli andelseier og dyrke jorda på husmannsplassen Enga i Mariholtveien?

- Aksjonsgruppa for bevaring av husmannsplassen Enga informerer om status for den verneverdige husmannsplassen og planer for andelslag/dyrking som et prøveprosjekt i 2020.
- Erfarne fagfolk på området urban dyrking gir gode råd om oppstart og erfaringer med andelslag.
- Målet er andelslag for urban dyrking ute og et historisk informasjonssenter inne. Dette fordrer full rehabilitering av husmannsplassen med dyrkbar jord. Husmannsplassen eies av Oslo kommune, Bymiljøetaten, Seksjon skog og eiendom.
- Vi er «humieambassadører» og starter med visning av den morsomme filmen «Humledronninga og hennes små og store hjelpere» som er tatt opp i Ellingsrud parselhage. Filmen tar 25 minutter.

Det blir enkel servering og god anledning til å bli kjent med andre enkeltpersoner og organisasjoner. Ta med kopp, så sparer vi miljøet!

Har du spørsmål, kontakt anne-orlien@hotmail.com, tlf 948 68 681.

«Grønne nabolagskaféer» er et prosjekt som startet i Vålerenga bydelshus med støtte fra Grønne midler i bydel Gamle Oslo og Oslo europeisk miljøhovedstad 2019, se https://www.facebook.com/Grønne-nabolagskaféer-345679949357658/?epa=SEARCH_BOX Naturvernforbundet i Groruddalen tar nå «Grønne nabolagskaféer» videre:

Vårt mål er å skape grønne nabolag i hele Groruddalen ved å inspirere til nye grønne prosjekter og danne nettverk mellom enkeltpersoner, organisasjoner og bydelene. Bli med du også!

Hva har vi lært/erfart?

1. **Enkelpersoner** kan gjøre en forskjell. Snakk med folk der du bor – start i det små og nære, bygg relasjoner og kontakter til andre miljøer. Bli kjent – lær av og inspirer hverandre!
2. «**Snøballmetoden**» - kreative prosjekter kan dyttes/»nudges» i gang og rulle videre - andre kan inspireres og starte nye baller.
3. **Et stort geografisk område** som Groruddalen, med 140.000 innbyggere i 4 bydeler, med hver sin administrasjon og politiske organer, som ikke har en naturlig felles grense, er omfattende å jobbe med. Bydelsvis er kanskje mer bærekraftig på sikt (?)
4. **Store arrangementer** krever mye ressurser – flere slike i rekkefølge tapper energi - oppfølgingen kan bli mer omfattende enn du var forberedt på.
5. **Frivillighet er ferskvare** – folk blir syke, er på reise, har familiære forpliktelser eller andre agendaer – tilgjengelige ressurser fra start holder ikke alltid til mål, og slett ikke til oppfølging over flere år. Det vi gjorde er krevende arbeid basert kun på frivillige.
6. **Busseminar og ideverksted:** Som type arrangement var busseminar og ideverksted vellykket, men bedre oppfølging av deltakere/prosjekter ville vært ønskelig. Det hadde vi ikke ressurser til på det tidspunktet.
7. **Evalueringer** etter hvert prosjekt/arrangement/tiltak.
8. **Strategi for oppfølging:** burde arrangert flere møter med nøyere utvalgte personer som deltakere. Det ble gjort med «Den store Groruddalsrusken», der bydelene, Rusken sentralt og lokalt og Samarbeidsgruppa var med, likeledes for Humlegata/takhagen på Furuset, dyrkekurs og humlekassesnekring, der Furuset IF, bydel Alna, Samarbeidsgruppa, skoler og barnehager deltok.
9. **Etablering av møteplasser:** Vi gjorde egentlig en jobb som en offentlig instans burde stått for – med å etablere møteplasser der aktuelle bidragsytere kunne treffes og snakke sammen, sette mål og danne arbeidsgrupper, på tvers av nivåer og organisatoriske grenser, offentlig og privat. Møteplasser på tvers av miljøer og organisasjoner, arrangert av offentlig ansatte (f.eks. bydelene i samarbeid med ByKuben) er et klart ønske.

Vendepunkter

Nye konfliktområder

NATURKRISE

Naturkrisen og klimakrisen henger tett sammen

De to krisene forsterker hverandre. Omstilling må skje raskt, slår tre FN-rapporter fast. Hva betyr det for kommunesektoren? En ny rapport fra forskerfellesskapet Ciens mener kommuner og fylkeskommuner kan ha en nøkkelrolle.

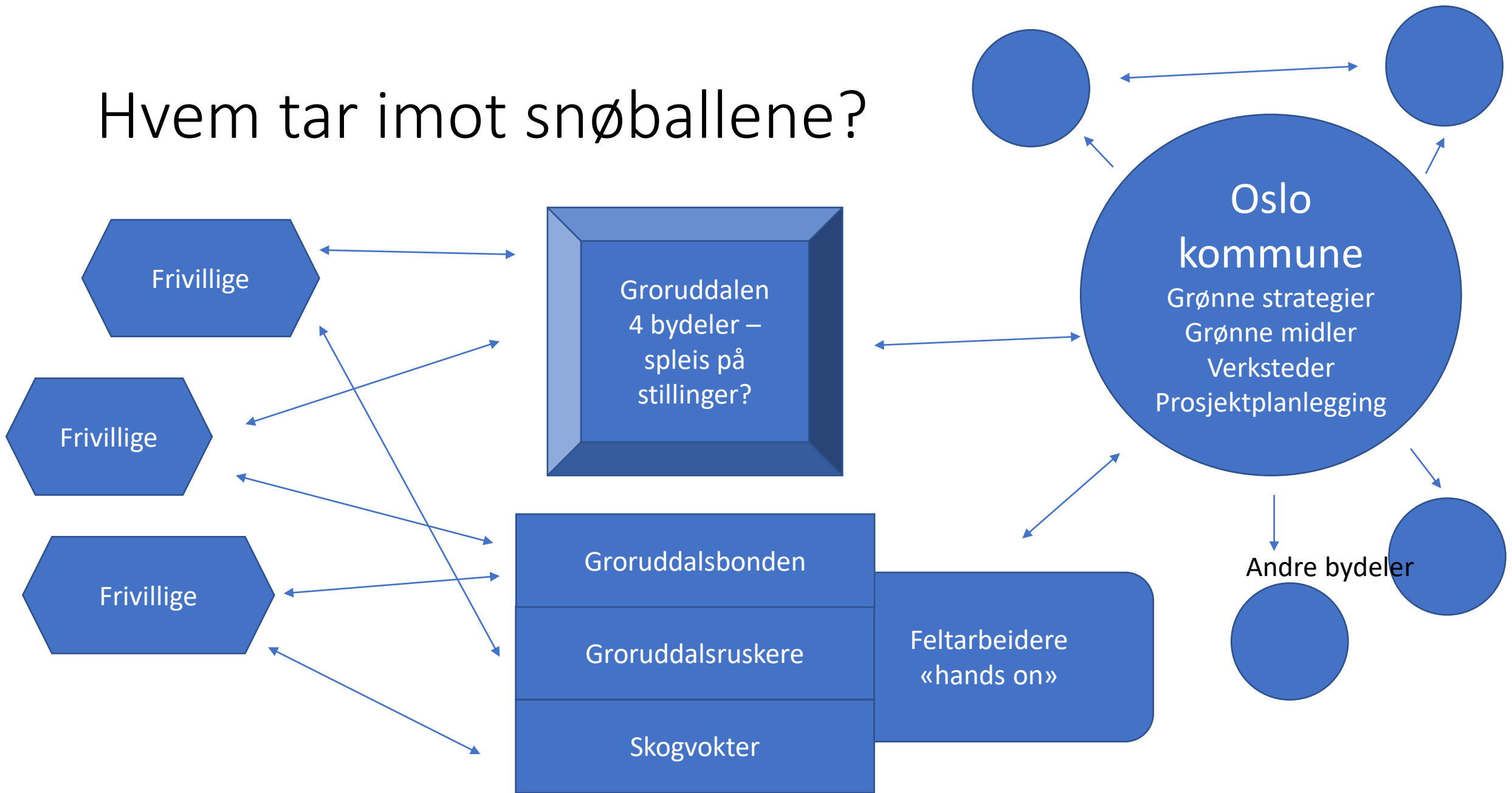

NATUR-krise:
tid for en
COP2
i Groruddalen?

- **Kunnskap** om hva naturkrise innebærer lokalt
- **Kartlegging** av områder for vern
- **Naturregnskap** – en parallell til klimaregnskap?
- Hvem tar ballen?
- **ByKuben og BYMs** avdeling for Natur og forurensning utfordres!

Hvem tar imot snøballene?

Utfordringer

Kommunen:

Handlingsplan NATUR/COP2

Bydelene:

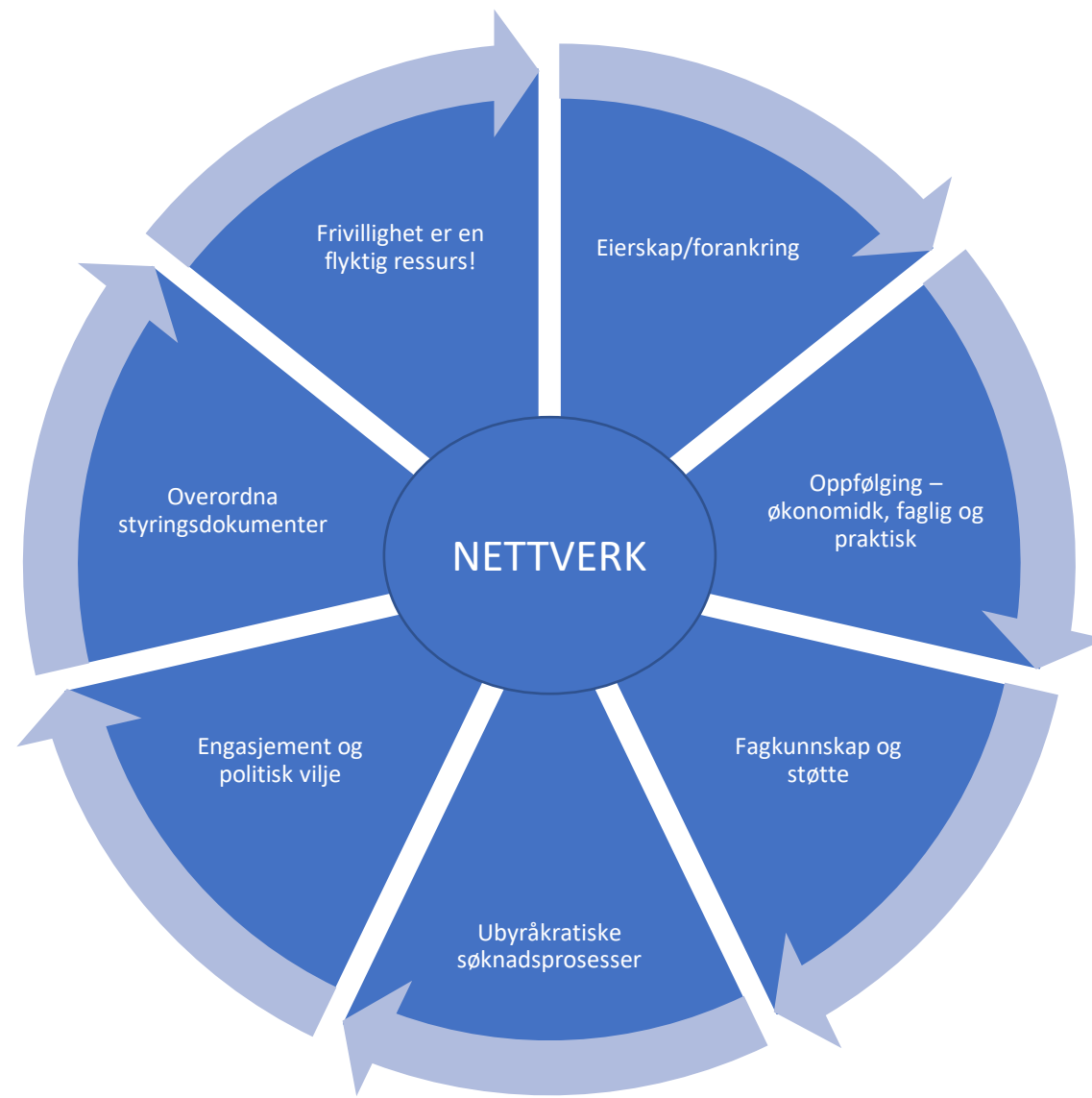
Framoverlente praktikere

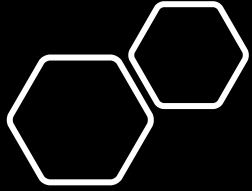

Nye snøballer:

Kunnskap/Kartlegging/Kobling

Noen forutsetninger for å lykkes

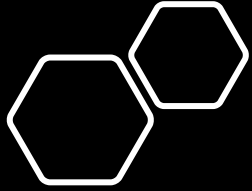
Referanser

- [«Klimatoppmøte i Groruddalen» 7. mars 2017 ble en stor suksess - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [«Groruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire» - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [En spirende dal Presentasjon.pdf \(naturvernforbundet.no\)](https://naturvernforbundet.no)
- [Aksjon for miljølokk over E6 Furuset - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [GRØNN FESTIVAL I GRORUDDALEN - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Humleprosjektet i Groruddalen - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Humledalen - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Ambulerende grønne nabolagskafeer - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Samarbeid med bydel Grorud om økt fokus på biologisk mangfold i bydelen - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Grevlingen 2-2019 skjerm.pdf \(naturvernforbundet.no\)](https://naturvernforbundet.no)
- [Takk for et inspirerende miljøhovedstadsår 2019! - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Kampanjen «Snus- og sneipfritt nabolag» ruller videre - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Trær i borettslag og sameier – til glede og konflikt - naturvernforbundet.no](https://naturvernforbundet.no)
- [Byrådssak om styrket forvaltning av Oslos biologiske mangfold 17.06.2015.pdf](https://naturvernforbundet.no)
- [0207 Greenmap SCREEN \(oslo.kommune.no\)](https://oslo.kommune.no)
- [Oslotrær - Oslo kommune](https://oslo.kommune.no)
- [Byens trær.pdf \(oslo.kommune.no\)](https://oslo.kommune.no)
- [Oversiktskart av bytrær i Bymiljøetatens forvaltningsområde \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

TAKK FOR
OPPMERKSOMHETEN!

Program Klimatoppmøte Groruddalen 2017

Miljøagentene fra Veitvet: «Hvilken framtid vil VI ha?»

Helene Amundsen, forsker, CICERO Senter for klimaforskning:

Globale utfordringer og lokale løsninger – hvorfor og hvordan kan lokalsamfunnet bidra i overgangen til lavutslippssamfunnet?

Andreas Halse, bystyremedlem Samferdsels- og miljøkomiteen:

Oslo kommune skal redusere klimagassutslippene med 50% innen 2020 og 95% innen 2030. Hva innebærer det for Groruddalen?

Spørsmål til innlederne og **Rikke Dahl Monsen, rådgiver i Klimaetaten.**

PAUSE: SERVERING – MINGLING – BESØKE STANDS

Evelyn Rasmussen Osazuwa, Norgesmester i slampoesi framfører egen tekst

Gerrit Mosebach, sjefsarkitekt avd for byutvikling, plan- og bygningsetaten:

Bærekraftig byutvikling på Furuset

Samtale med bydelsutvalgslederne fra Alna, Bjerke, Grorud og Stovner,

Knut Røli, Bjørn Lundberg, Mobashar Banaras og Rashid Nawaz:

Hvilke planer og strategier har din bydel for å nå Oslos klimamål?

Ungdom i Groruddalen: «Vår Grønne Dal» – ungdommens miljøprosjekt

Møteleder i samtale med deltakere: «Store og små grep - hva kan vi alle gjøre?»

Astrid Kjellevold, Naturvernforbundet i Groruddalen: «Hva videre?»

EN SPIRENDE DAL

GÅRDENE I GRORUDDALEN

På Linderud gård lot finansiering og dyrkbare forhold vente på seg, men Museene i Akershus gir ikke opp, - de fortsetter arbeidet med jakten på jorden. For her skal det dyrkes!

Det er flere gårder i Groruddalen. Bydeler og Kulturetat drifter flere av dem, og noen er private. Bortsett fra på Lindeberg gård er det ikke mye aktiv landbruksdrift her lenger. Gårdsbygningene står igjen som isolerte minnesmerker over det som for kun et par tiår siden var et aktivt jordbrukslandskap.

Et samarbeidsnettverk mellom gårdene, der landbruksrelaterte aktiviteter, arrangementer og utvikling av nisjeprodukter planlegges og samordnes i et fellesskap, kan bidra til å styrke identiteten til den enkelte gård og gårdene samlet. Lokalmiljøet kan involveres i å dyrke i parseller og andelslandbruk på gårdene eller aktivitetene kan foregå som arbeidstrenings-/integreringstiltak.

Ulike modeller for andelslandbruk kan utvikles og tilpasses den enkelte gård. Pilotprosjekter der kommunen går inn som andelshaver ville være idéelt å teste ut her.

Et idémøte der nettverkssamarbeid mellom gårdene og andelslandbruk som modell ble diskutert, ble arrangert i januar 2018. Her deltok blant annet Oikos, som er nasjonale koordinatører for andelslandbruk i Norge.

SAMARBEIDSGRUPPA FOR KLIMASPØRSMÅL I GRORUDDALEN

Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen består av flere organisasjoner: Naturvernforbundet i Groruddalen, Groruddalen Miljøforum (GM) som blant annet representerer Velforeningene i dalen og Global Kunnskap, - en forening som arbeider for å spre klimakunnskap. Gruppa startet opp våren 2017 da de arrangerte intet mindre enn et klimatoppmøte i Groruddalen.

Gruppa er også representert som pådrivere i PÅDRIV.

PÅDRIV HOVINBYEN

PÅDRIV er et partnerskap mellom en rekke offentlige og private virksomheter som bidrar med tid og finansiering for å skape en bedre by med nye løsninger - med Hovinbyen som eksempelområde. Målet er å generere aktiviteter som gjør Hovinbyen til et pulserende og levende byområde der bærekraft gjennomfører alle deler av byutviklingen PÅDRIV vil vise hvordan samarbeid mellom mange ulike aktører kan øke graden av og hastigheten på bærekraftig byutvikling.

Ikke minst ønsker Samarbeidsgruppa å bidra som pådrivere i Groruddalen. De vil jobbe for at Groruddalen blir et fyrtårn i Miljøhovedstaden. Med utgangspunkt i «Spirende Oslo» har gruppa utarbeidet forslag til en handlingsplan for lokale initiativ: "En spirende dal". Bydeler, etater, barnehager, skoler, borettslag, næringsliv, organisasjoner og enkeltpersoner skal engasjeres. Det skal åpnes for innovative løsninger og engasjement der grå områder omgjøres til grønne.

Samarbeidsgruppas visjon er: «En grønnere dal – gode møteplasser – sunn mat - bedre folkehelse».

SAMARBEIDSGRUPPAS HANDLINGSPLAN

HOLDEPLASSHAGER

«Grønne perler på et spor»

Groruddalen har 20 holdeplasser langs T-banelinjene og mange bussholdeplasser. Samarbeidsgruppa vil bidra som pådriver for at det etableres Holdeplasshager tilknyttet flere av stasjonene, med spiselige og pollinatorvennlige vekster, skilting og informasjonsmateriell. Holdeplasshagene gir identitet til det enkelte stoppested, blir et møtepunkt for mennesker i nærmiljøet, formidler kunnskap om grønne verdier, matproduksjon og dalens landbrukshistorie og skaper en positiv kobling mellom bærekraftig transport og bærekraftig mat.

POLLINATORPASSASJER

Langs T-banelinjene vil Samarbeidsgruppa arbeide for at fremmede arter bekjempes og beplantning av pollinatorvennlige vekster prioriteres. Gang og sykkelveiene er også viktige sammenhengende årer gjennom dalen. Gjennom å klippe plenen sjeldnere, vil hvitkløver og andre plenblomster rekke å blomstre. Om plenen klippes på omgang i felt, vil pollinatorene alltid ha lokal tilgang på plenblomster. Der det egner seg, kan det tilrettelegges for blomsterenger. Ved knutepunkt og utvalgte strekninger kan det plantes pollinatorvennlige stauder, busker og trær. Ferdselsårer for gang/sykkel blir til ferdselsårer også for de pollinerende insektene: bier, humler og sommerfugler. Skilt med «Spirende Oslo» og informasjon om pollinerende insekter følger gang-og sykkelveiene.

POLLINATORPARADIS

Dalens to gravlunder er store og viktige grøntområder. På gravene plantes det hvert år mange tusen sommerblomster. Ved å tilby informasjonsmateriell om plantevalg til publikum, kan de foreta pollinatorvennlige plantevalg. - Samlet kan beplantningen på gravene utgjøre et pollinatorparadis!

SKOLEHAGER

Kartlegging, utvikling og samarbeid

Samarbeidsgruppa vil være pådriver for at alle skoler og barnehager skal ha tilgang til en skolehage. Skolehagene er viktige undervisningsarenaer, der naturkunnskap og teoretiske fag går hånd i hånd. Gjennom å dyrke sin egen mat får elevene innsikt om miljøet og det biologiske mangfoldet. De får fysisk aktivitet, opplever mestring og sosial utvikling.

Samarbeidsgruppa mener det bør kartlegges hvilke muligheter den enkelte skole/barnehage har for å kunne etablere større eller mindre skolehager i rimelig nærhet. Der skolen ikke har egnede arealer, bør det undersøkes om små skolehager kan etableres i parkene etter modell av Barnas bed, og skjøtselen inngå i parkdriften, eller om man kan inngå samarbeid om bruk av arealer og skjøtsel tilknyttet en nærliggende institusjon, sykehjem, bedrift eller lignende.

Geitmyra skolehage blir en viktig samarbeidspartner i dette arbeidet.

SPISELIG SKOLEVEI

"Fem om dagen"

Samarbeidsgruppa vil arbeide for at det plantes spiselige vekster, frukttrær og bærbusker langs utvalgte strekninger der mange barn går til og fra skolen. Stedene skiltes med «Spirende Oslo», navn og informasjon om vekstene. Barna kan høste frukt og bær og de grønne aktivitetene langs skoleveien må gjerne knyttes opp mot undervisningen på skolen.

BEPLANTNING LANGS VEI

Samarbeidsgruppa vil være pådriver for at det plantes trær på utvalgte strekninger langs hovedveiene der bebyggelse/oppholdsareal er spesielt utsatt for luftforurensning. Trær binder/reducerer luftforurensning og støv. Store løvtrær med god evne til å absorbere små partikler prioriteres.

NÆRINGSLIVET

kan bidra til en grønnere dal

Samarbeidsgruppa vil jobbe opp mot næringslivet:

- Alle bedrifter med flate tak oppfordres til å «ta i et tak»: å legge om fra grå til grønne takarealer. Pollinatorvennlige, stedegne vekster prioriteres, eller å tilrettelegge for dyrking der det er mulig.
- **Adoptér en skolehage**

Bedrifter oppfordres til å adoptere skolehager dersom nærliggende skoler har behov for dyrkingsarealer. Bedene/skolehagene beplantes av «minigartnere» - barn fra skoler og barnehager, og skjøttes av bedriften.

- «Grønt belte»

Bedrifter som er med å sponse planting av trær langs hovedveiene mottar «Grønt belte»-sertifikat.

BORETTSLAG

«Hver person sin parsell»

Samarbeidsgruppa vil være pådriver for at alle som ønsker en parsell i tilknytning til borettslaget sitt skal få det. De vil gå i dialog med flere borettslag om at det anlegges prøveprosjekt med tilrettelegging av miniparseller, fra 1 m².

VERDIFULLE VILLAHAGER

Villahagene utgjør viktige grøntarealer for biomangfold og er en ressurs for matauk. Samarbeidsgruppa vil være pådriver for at det formidles informasjon til hageeiere om hvordan hagene kan tilrettelegges som leveområder for pollinerende insekter, råd om plantevalg og skjøtsel og hvordan man enkelt kan dyrke mat i egen hage.

KURS OG INSPIRASJON

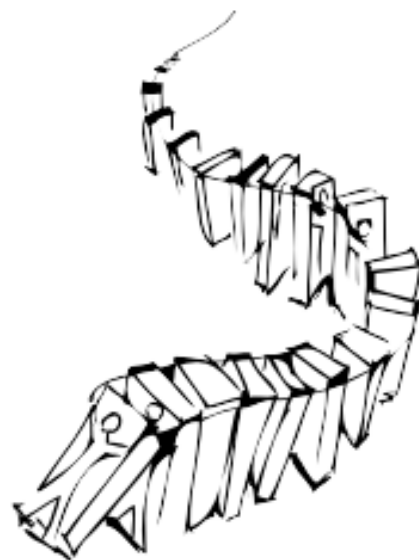
Samarbeidsgruppa vil være pådriver for spredning av kunnskap og inspirasjon om hvordan dalen kan bli grønnere. De vil jobbe for at alle som har lyst til å bli kjent med hvordan man kan dyrke mat i Gro Ruddalen får tilbud om kurs og tilpasset informasjon: i egen hage, i skolehagen, på taket, i parseller eller andelslandbruk.

SAMARBEID

Gro Ruddalen er et stort område, der det bor mange mennesker. Å skape en «Spirende dal» forutsetter samarbeid mellom mange aktører i kommunen sentralt, bydelen, næringslivet og frivillig sektor.

Samarbeidsgruppa mener det er viktig at ulike aktører møtes og går i dialog om å finne gode løsninger og iverksette tiltak. Gjennom å kommunisere felles, overordnede mål som flere aktører kan samles om, blir det lettere for den enkelte å handle.

- Og når mange gjør litt hver kan vi få til store endringer sammen.

Humlene
suser i
Groruddalen!

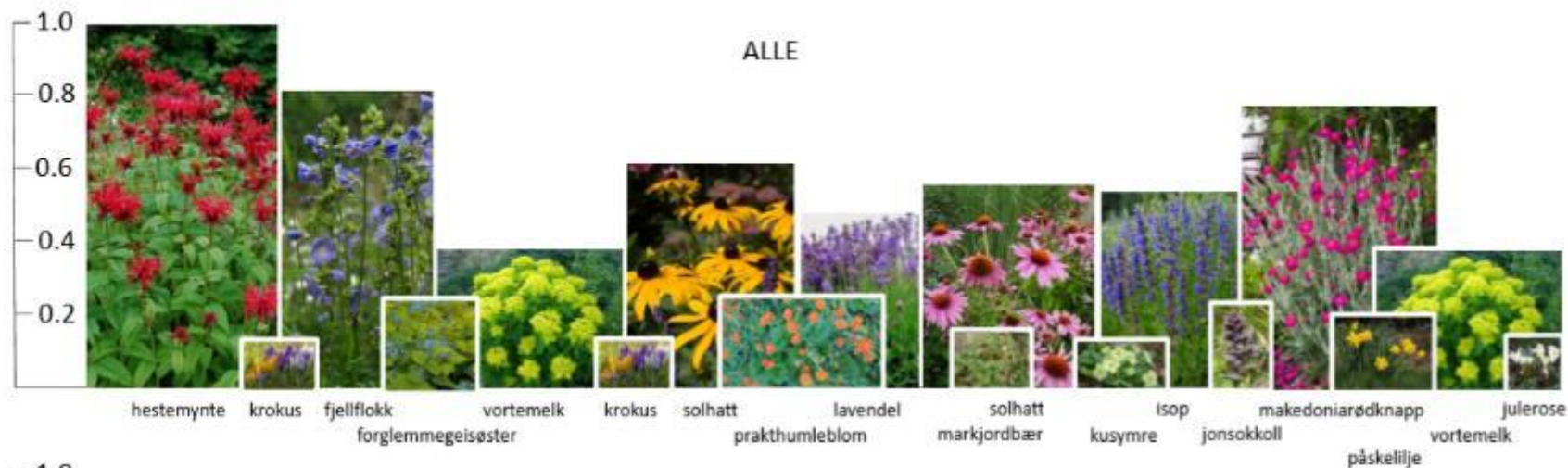

«Humleblokka» – et samarbeid mellom Miljøagenter og Stovnerungdom

Barn og ungdom er med:
Fra åpning av Humlegata og
etablering av ungdomsklubbens
dyrkekasser på Furuset

Humlevennlig staudebed ved Rødtvet kirke

Humletorg på Ellingsrudåsen senter

Blomstereng og eplehage på Stovner

Film om humlas små og store hjælpere

<https://www.youtube.com/watch?v=yHlizoP-HQo>

KLIMAKAFEER

Illustrasjon: Helene Moe Slinning.

ET RIKERE LIV MED GRØNNE OG SOSIALE MØTEPLASSER

Miljøvennlige nabolag

Lokalsamfunn har en viktig rolle i omstillingen av Norge til et lavutslippssamfunn, der vi skal redusere utslippene våre med 80-90% innen 2050. Her kan du og din boforening få tips og innspill til hvordan dere kan gjøre tiltak som er grønne, lærerike, hyggelige og økonomisk gunstige!

Velforeninger, grendelag, bygdelag, lokalmiljøutvalg, borettslag, beboerforeninger, sameier og huseierlag. Kjært barn har mange navn, og i Norge har vi lang tradisjon for å organisere beboere i nabolag på ulike vis. Felles for de fleste er at de har kommet sammen med et ønske om **å skape velorganiserte, trivelige, trygge og sosiale bo- og nærmiljøer**. For enkelthetens skyld kaller vi alle de overnevnte boforeninger i denne guiden.

Les mer

[Her kan du laste ned og lese hele brosjyredn Miljøvennlige nabolag \(pdf-fil, 1.4 MB\)](#)

HUMLEPROSJEKTET I GRORUDDALEN – HVA KAN BORETTSLAGENE GJØRE?

- klippe plenen sjeldnere – la hvitkløver/løvetann stå - det sparer utgifter til vaktmester og gir også mindre støy fra gress- og kantklippere
- krympe plenområdene
- la det være mer «villnis» i noen deler av området
- gjøre om deler av plenen til blomstereng
- oppfordre beboere til å dyrke/plante pollinerende vekster, blomsterkasser, pottler og bed, jfr utvalg i <http://blo> som viser pollinerende vekster gjennom hele sesongen
- la være å bruke ugressmidler
- anlegge «humlegater», «humlestier», «humlestier» gjort på Furuset <https://www.instagram.com/humleprosjektet/>
- Flere gode tips finnes på Naturvernforbundet.no <https://naturvernforbundet.no>

Hva kan
borettslagene
gjøre?

Snus & sneipfrie nabolag

- Tegnekonkurransen
- Skilt og plakater
- Sneipekasser
- Pilot Ellingsrud og Stovner
- Kan spres til andre steder

Takk for at du kaster
sneiper og snusputer i søpla!

Visste du at sigarettfilter og snusputer
inneholder plast og giftstoffer?

*Blir de kastet på bakken eller i do, er sjansen stor for at de
finner veien til havet gjennom regn som skyller dem ned i
avløpskummene. Fugler, pattedyr og fisk spiser plasten og dør
etterhvert av giftige partikler og sult.*

Vær en hverdagshelt - #snusogsiggisøpla

Naturvernforbundet
i Groruddalen

Oslo

Groruddalen i 2020

- Status: alle bydeler har en klima-/miljøplan
- På aktivitetsplanen for 2020:
  - Oppfølging av bydelenes planer
  - Bygge sterkere bydelslag/-aktivitet
  - Forsvare grøntområder
  - Jobbe for bedre kollektivtransport
- <https://naturvernforbundet.no/noa/groruddalen/>

Naturvernforbundet
i Groruddalen

Aktivitetsplan 2020

Vi vil ha hovedfokus på følgende miljøpolitiske saker i 2020:

- Utvikling/oppfølging av bydelenes klima- og miljøplaner – status og hva videre?
- Verving/aktivisering av medlemmer og samarbeid med organisasjonslivet i bydelene
- Kartlegging og forsvar av grøntområder i dalen, som Bredtvedt, Huken og Alnaelva
- Fortsatt arbeid for tbane til Ahus og tverrforbindelse i Groruddalen

Dette vil vi få til gjennom det konkrete arbeidet med vår aktivitetsplan:

1. ET SLAGKRAFTIG LOKALLAG

1.1. Mobilisering nedenfra, nettverk og samarbeid:

- 1.1.1. **Medlemsverving:** Ved utgangen av 2019 var det 677 medlemmer i lokallaget. Målet er å være 700 innen utgangen av 2020. Dette skal vi få til ved stands og samarbeidsaktiviteter.
- 1.1.2. **Medlemsaktivisering:** Få med flere av medlemmene våre i aktivt arbeid. Bruke medlemslistene og ringe rundt. Konkretisere oppgaver.
- 1.1.3. **Infostands:** Skaffe oversikt over datoer for merkedager i alle bydelene. Delta så langt vi har kapasitet.
- 1.1.4. **Klimagrupper i Groruddalen** legges på is, men vekkes til live ved konkrete prosjekter. Paraplyprosjektet «Groruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire» videreføres.
- 1.1.5. Samarbeidet med de enkelte bydelene trappes opp og tilpasses lokale forhold og aktuelle prosjekter.
- 1.1.6. Arbeidet med **ambulerende grønne nabolagskafeer** videreføres. Nye grupper inviteres med i ulike arrangementer.
- 1.1.7. Vi vil bidra som **støttespillere/pådrivere** i andres grønne prosjekter, som Furuset IFs takprosjekt, Ellingsrud parsellhages utvidelse til husmannsplassen «Enga», samarbeid med Dr. Dedichens grønne torg, Øvre Fossum gård, Lif Laga og områdeløftet Romsås.

2. NATUREN – LIVSGRUNNLAGET VÅRT

2.1. Biologisk mangfold:

- 2.1.1. **Grønne lunger:** Jobbe for å bevare grønne lunger i Groruddalens bydeler. Søke samarbeid med relevante organisasjoner. Herunder se spesielt på grønne områder som blir spist opp av boligbygging, idrettsklubbene «aktivitetssoner» og bygging av nytt fengsel på Bredtvet.
- 2.1.2. **Urban dyrking:** Følge opp ideer og forslag fra rapporten «En spirende dal: fra grått til grønt – urbant landbruk og lokalt engasjement i Groruddalen» (utarbeidet av Samarbeidsgruppa). Være pådrivere og samarbeidspartnere for gjennomføring av delprosjekter. Støtte og samarbeide med parsellhagene.
- 2.1.3. **Pollinatorkorridorer:** Videreføre «Humleprosjektet» som ble startet med «Humleblokk» i 2018. Spre kunnskap om humlene og rekruttere «humleambassadører» blant enkeltpersoner, bedrifter, borettslag, skoler og barnehager, sammen med Stovnerundersøkelsen i Groruddalen. Suse, Natur vgs mfl. Støtte Steinbra kafe i utsikt til naturen. Spre kunnskap om blomster og insekter.

Miljøagenter på Lindeberg hilser!

Spørsmål/»bestilling»:

- En kort **beskrivelse** av arbeidet deres
- Hva er den viktigste **lærdom** fra dette arbeidet over tid – på godt og vondt, og hvordan har **samarbeidet med kommunen** fungert/ikke fungert.
- Har det vært noen kritiske **vendepunkter**? Hvordan oppstod de? Hvordan kom dere videre? Hvem og hva bidro til det? Hadde dere sett disse kritiske momentene komme?
- Hva har **overrasket** dere? Hendte det noe som dere ikke hadde planlagt?
- Hva er dere **stolte av**?
- Hva skal til for at dere kan **fortsette og videreutvikle** arbeidet?
- Hvordan er det deres tiltak/prosjekt **bidrar** i den større sammenheng - til en **bærekraftig byutvikling i Oslo**?